

Redna sodišča, njih stvarna in krajevna pristojnost po grajansko-pravdnem postopniku.*

Dr. Pajnič Edvard.

§ 1. Uvodne pripombe.

V tej razpravi poskušamo na kratko primerjati določbe novega grajanskopravnega postopnika, kolikor se tičejo sodišč in njih stvarne ter krajeve pristojnosti z dosedanjim pravnim stanjem pri nas. Avstrijska jurisdikcijska norma v besedilu po noveli z dne 1. junija 1914. se je po svoji uporabi in v poedinih določbah pri nas po prevratu že izdatno izpremenila. Tako je naravno, da opazujemo v prvih določbah novega zakonika o grajanskopravdnem postopku (§§ 1. do 101. gr. p. p.) izdatno predrugačenje predpisov avstrijske jurisdikcijske norme.¹ Zakonodajec se je moral ozirati na že dovršeno ali predvideno bodoče izenačenje po mnogih zakonih zasebnopravne ali javnopravne narave, s katerim naj se izbriše dosedanje pestro stanje, ustvarjeno po šestih

* Kratice: Z. o sodnem postopku v grajanskih pravnih z dne 13. jul. 1929. Sl. Nov. 3. avg. 1929. št. 179/LXXV; gr. p. p. Uvodni zakon za zakonik o sodnem postopku v grajanskih pravnih z dne 9. jul. 1930. Sl. Nov. 30. jul. 1930. št. 171/LXV z novelama z dne 3. sept. 1931. (Sl. Nov. 202/LXV) in z dne 27. decembra 1932. (Sl. Nov. 304/CXIV); uv. z. Z. o izvršbi in zavarovanju z dne 9. junija 1930. Sl. Nov. 23. julija 1930. št. 165/LXII; izv. z. Z. o sodnikih rednih sodišč z dne 8. januarja 1929. Sl. Nov. 11. januarja 1929. št. 9/IV; z. s. r. s. Z. o ureditvi rednih sodišč z dne 18. januarja 1929. Sl. Nov. 25. januarja 1929. št. 20/X; z. u. r. s. Stečajni zakon in zakon o prisilni poravnavi izven stečaja z dne 22. nov. 1929. Sl. Nov. 1. dec. 1929. št. 282/CXV, Ur. l. št. 255/33, steč. z. in z. pris. porav. Z. o advokatih z dne 17. marca 1929. Sl. Nov. 19. marca 1929., št. 65/XXVIII; z. advok. Avstrijski civilnopravni red z dne 1. avgusta 1895. drž. z. 113 z novelo o razbremenitvi red. sodišč z dne 1. jun. 1914. drž. z. 118; av. c. pr. r. Avstrijski izvršilni red z dne 27. maja 1896. drž. z. 79 (z nov.); av. izv. r. Avstrijska jurisdikcijska norma z dne 1. avg. 1895. drž. z. 111 (z nov.); av. j. n. Uvodni zakon k av. c. pr. r., izv. r., j. n.: Uv. z. k av. Dopolnilo III. k 4. izdaji Neumannovega komentarja k av. j. n. in c. pr. r. od profesorjev dr. Kreka in dr. Škerlja: Kre.-Šk. Komentar gradjanskog parničnog postupka sa uvodnim zakonom: dr. Franjo Goršič 1933. Goršič kom. Ur. o poslovanju sodišč prve in druge stopnje z dne 25. oktobra 1932. Sl. Nov. 28/1. 1932, št. 20/VII-58: posl. ur.

upravnopravnih področjih naše države. Ni pa bilo mogoče povsem prezreti posebnih gospodarskih, socialnih in verskih različnosti v naši kraljevini.²

Prvi oddelek (§§ 1. do 101. gr. p. p.) novega zakonika ne vsebuje določb, ki se tičejo sodstva in pristojnosti v nespornih stvareh,³ dalje ne predpisov o sodni pisarnici ter izvršilnih organih (§§ 16. — 18. av. j. n.), kar je pridržano posebnim zakonom, odnosno uredbi o poslovnem redu (čl. 49., odst. 2. Uv. z.). Je pa tukaj več določb, ki jih av. jurisdikcijska norma nima, ali pa so vsebovali te predpise drugi zakoni (§§ 9., 19., 45. gr. p. p.).

Podrobno bo mogoče opozarjati šele v teku te razprave na bistvene različnosti med predpisi, obveznimi doslej in predpisi, ki se bodo uporabljali po 1. aprilu 1933.

(Prip. k § 1.)

¹ Tudi drugi civilni pravdni postopniki, zlasti madžarski z dne 8. januarja 1911. zak. čl. I. iz l. 1911. niso bili brez vpliva.

² Različnosti glede sojenja bodo tudi še po 1. aprilu 1933. n. pr. v bračnih stvareh (čl. 6. Uv. z.), zatem v nekaterih drugih stvareh, o čemer govore zlasti to čl. 14. do 18. Uv. z.

³ Do uveljave v načrtu izgotovljenega zakona o nespornem postopku za vso državo ostanejo v veljavi predpisi av. j. n., ki se nanašajo na ta postopek in prav tako tudi §§ 50., toč. 4 in 5., 78. av. j. n. glede fidejz komisnih in fevdnih stvari, dokler se ne proglasi zakon o likvidiranju teh odnošajev. (Prim. Goršič kom. k čl. 2. uv. z. str. 25. in str. 338.)

§ 2. Sodišča in njih področje v grajskih pravnih stvareh vohče.

Razločevati je med rednimi sodišči, h katerim prištevamo sreska, okrožna in trgovinska sodišča, apelacijska sodišča ter kasacijsko sodišče, in izrednimi sodišči, o katerih govore posebni zakoni.¹ Izredna sodišča so med drugimi obrtna sodišča,² uprava za zaščito industrijske svojine,³ šerijatska,⁴ duhovna sodišča,⁵ invalidska sodišča,⁶ dalje vrsta obligatornih in fakultativnih razsodišč (čl. 4., toč. 20. in čl. 5. uv. z.). Kar se tiče področja sodišč v grajskih pravnih stvareh, je treba to področje tudi ograditi nasproti nespornemu in kazenskemu postopku, dalje proti odločevanju upravnih oblasti.⁷

Opozoriti je treba na to, da vsebujejo predpise o sodni oblasti rednih sodišč za območje vse države posebno še zakoni o izvršbi in zavarovanju, stečajni zakon in zakoni o prisilni poravnavi izven stečaja. Določba čl. 4., toč. 16. uv. z. kaže še posebe na zakone, uredbe in naredbe, s katerimi se izjemoma določa pristojnost rednih civilnih sodišč. Po za-

konih in uredbah, izdanih po prevratu za vso državo in po zakonih, bodisi že od prej veljavnih ali tudi na novo izdanih le za eno od šestih pravnih področij (čl. 14. do 18. uv. z.), so ustanovljene izjeme glede raznih sporov zasebnopravne narave v pristojnosti rednih sodišč in celo glede veljave poedinih propisov grajskega pravnega postopnika. Za področje apelacijskih sodišč v Ljubljani in v Splitu je važno, da ostane tu v veljavi opominjevalni postopek (čl. 14., toč. 1. uv. z.).⁸ Le v tem prvem oddelku vsebuje gr. p. p. predpise o pristojnosti glede bračnih sporov,⁹ dasi je pridržano v večjem delu naše države ali bolje rečeno, glede večjega dela prebivalcev sojenje v teh sporih izrednim sodiščem.¹⁰

(Prip. k § 2.)

¹ Uv. z. čl. 4. do 7. Glej Kre-šk. str. 49. in Goršič. kom. prip. k § 1. str. 164 — 182.

³ §§ 434., odst. 3. in 428. z. z dne 5. novembra 1931. Sl. Nov. 9. nov. 1931. št. 262/LXXXI in av. z. z dne 27. sept. 1896. drž. z. 218. (čl. 4., toč. 18. uv. z.).

³ Z. z dne 17. dec. 1922. odn. 27. aprila 1928. Sl. Nov. 22. št. 69/IX in 28. št. 116/XXXIX: § 153. v nasprotju s § 147.

⁴ Z. z dne 10. marca 1929. Sl. Nov. 28. marca 1929. št. 75/XXIX. Goršič kom. k § 48. gr. p. p. str. 337. nasl.

⁵ Z. o ustavi srbske pravosl. cerkve z dne 16. januarja 1931. S. Nov. 24. nov. 1931. št. 275/LXXXVI. Glede obveznosti sodb duhovnih sodišč o veljavnosti braka prim. Goršič kom. str. 169. spodaj.

⁶ Invalidski zakon z dne 4. junija 1929. Sl. Nov. 13. jun. 1929. št. 161/LXVI.

⁷ Goršič kom. k § 1. c. pr. r. str. 182 — 194 (III), str. 194 — 202 (IV), str. 202 dalje (V).

⁸ Tudi v področju apelacijskega sodišča v Novem Sadu ostanejo v veljavi po čl. 16. uv. z. predpisi §§ 588. do 605. madj. civilprav. postopnika z. č. I iz 1911 o tam urejenem opominjevalnem postopku.

⁹ Čl. 6. uv. z. pooblašča ministra pravde, da izda posebno uredbo o sodnem postopku v teh sporih. Prvotni načrt graj. pravnega postopnika je v §§ 696. do 713. vseboval izčrpne predpise o postopku v bračnih stvareh. Sicer se tiče postopka o bračnih sporih § 128., odst. 2. gr. p. p.

¹⁰ O sodnikih in sodiščih prim. še Goršič kom. str. 142 — 158.

§ 3. Sodišča prve stopnje, področje in način izvrševanja sodne oblasti.

Na prvi stopnji poslujejo sreska sodišča, okrožna in trgovinska sodišča, kolikor ni v posebnih zakonitih določbah odrejeno kaj drugega.¹

1. Sreska sodišča odločujejo kot sodišča prve stopnje o vseh grajskih pravnih sporih, kolikor so zanje stvarno

pristojna, in sicer tudi o trgovinskih, pomorskih in rudniških stvareh.² V teh pogledih je področje sreskih sodišč glede na spremenjene določbe v stvarni pristojnosti izdatno razširjeno. Sreska sodišča delujejo nadalje redoma kot izvršilna sodišča po določbah zakona o izvršbi in utegnejo odločevati kot taka tudi o sporih v teku izvršbe.³ Dalje izdajajo sreska sodišča plačilne naloge v meničnih in čekovnih stvareh do vrednosti 12.000 Din, plačilna povelja v opominjevalnem postopku⁴ in rešujejo odpovedi zakupnih ter najemnih pogodb. Druge primere poslovanja sreskih sodišč v teku in pred početkom grajskih pravnih sporov ali glede nanje omenjajo še posebne določbe §§ 480., odst. 3. in 529. gr. p. p.; dalje § 337., odst. 2. izv. z.

Važno in dokaj obširno je izvrševanje sodne oblasti po sreskih sodiščih kot odrejenih ali zaprošenih sodiščih (pravna pomoč §§ 34. do 38. gr. p. p.). Predpisi o pravni pomoči med sodišči (§§ 3., 105. z. u. r. s.) ne izpreminjajo bistveno sedanjega pravnega stanja. Opozoriti je treba predvsem še na dolžnost posebno sreskih sodišč, da nudijo pravno pomoč raznim izrednim sodiščem, n. pr. obrtnim sodiščem, razsodiščem ter oblastvom po posebnih predpisih,⁵ kolikor je zaproseno sodišče za to pravno pomoč pristojno in je zaproseno sodno dejanje dopustno po zakonu (čl. 22. uv. z.).

V vseh gorenjih primerih izvršuje pri sreskih sodiščih sodno oblast sodnik poedinec (§ 6. z. u. r. s.). O vsakoletni razdelitvi dela med sodnike poedince sreskega sodišča, dalje o zamenjavi oviranega sodnika poedince govore določbe zakona o ureditvi rednih sodišč (§§ 9. in nasl.).⁶

2. Okrožna in trgovinska sodišča delujejo kot prvostopna sodišča v vseh grajskih pravnih sporih, ki ne spadajo pred sreska sodišča. Prvostopno rudniško sodstvo vrše okrožna sodišča na sedežu apelacijskih sodišč za vse področje dotičnega apelacijskega sodišča, v pomorskih stvareh pa okrožna sodišča na Sušaku, v Splitu in v Dubrovniku (§§ 15., odst. 1. in 29. z. u. r. s.). Posebna trgovinska sodišča bodo v Beogradu in v Zagrebu (§ 27. z. u. r. s.). Za ostala področja države vrše trgovinsko sodno oblast okrožna kot trgovinska sodišča (§ 14., odst. 2. z. u. r. s.).

A. Pri okrožnih in trgovinskih sodiščih izvršujejo sodno oblast senati treh sodnikov,⁷ in sicer v imovinskih sporih tedaj, kjer ne nastopa sodnik poedinec. Ti senati kot trgovinski in rudniški odločujejo v trgovinskih in pomorskih ali v rudniških stvareh (§§ 14., 15., 27. do 30. z. u. r. s.), a v teh primerih nastopa namesto enega poklicnega sodnika

častni sodnik iz kroga trgovcev ali iz kroga brodarških ter rudniških veščakov.⁸

Za razprave, ki bi utegnile dlje trajati, se privzemajo po eden ali po več dopolnilnih sodnikov, ki prisostvujejo razpravi v to svrho, da nastopijo med razpravljanjem na mesta naključno zadržanih sodnikov. Poseben primer dopolnilnega sodnika imata v mislih §§ 58. in 59. gr. p. p., ki govorita o primeru prigovora zoper pristojnost rednega ali pa posebnega trgovinskega, pomorskega ali rudniškega senata, o čemer se odloči šele po končani razpravi.

B. Sodnik okrožnega ali trgovinskega sodišča posluje kot sodnik poedinec po predpisih, veljavnih za postopek pred zbornimi sodišči v vseh imovinskopravnih stvareh, kjer vrednost pravnega predmeta ne presega 30.000 Din. To velja tudi tedaj, kadar se skrči do pričetka ustne sporne razprave vrednost spornega predmeta na ta znesek ali pod ta znesek. Če se je pa po pričetku ustne razprave razširila vrednost spornega predmeta nad znesek 30.000 Din, ostane sodnik poedinec pristojen tudi za razširjeni zahtevék.⁹

Če se po vloženi tožbi, a šele po prvem naroku pred ustno razpravo razširi (v pripravljalnem spisu) tožbeni zahtevék, ni izvesti ustne sporne razprave pred senatom. Razširjenje v pripravljalnem spisu nima ob sebi pomena, če se pri sporni ustni razpravi ustno ne objavi. Pravdne stranke se smejo zediniti, da razpravlja in sodi tudi v sporu z vrednostjo pravnega predmeta nad 30.000 Din sodnik poedinec.¹⁰ Če pismeni sporazum v tem primeru ni že priložen tožbi, a če vkljub temu nastopi sodnik poedinec sicer neupravičeno, pa se poda toženec v razpravljanje, ne da bi ugovarjal sestavi sodišča, razpravlja in sodi nato sodnik poedinec.¹¹

Sodnik poedinec zbornega sodišča prve stopnje nastopa ne glede na vrednost pravnega predmeta v pravnih, omejenih v §§ 91. in 92. gr. p. p.,¹² dalje v sporih, navedenih v § 75. gr. p. p., dasi bi jih izven teh primerov moral reševati sreski sodnik. Glede sporov po §§ 75. in 92. gr. p. p. pravi čl. 23. uv. z., da se vobče rešujejo po predpisih, ki veljajo za postopek pred zbornimi sodišči prve stopnje in to tudi takrat, kadar bi sicer spadali v pristojnost sreskega sodišča. Le za pretresanje in reševanje bagatelnih stvari so odločilni predpisi §§ 543. do 554. gr. p. p.).¹³

Le en sodnik deluje kot sodnik poedinec ne glede na vrednost ali kakovost stvari pri prvem naroku (§ 334. gr. p. p.) ter razpravlja in odloči o prigovorih in incidenčnih

vprašanih, ki so se pojavili na prvem naroku ali v zvezi z njim.

Sodnik poedinec kot tak ali kot v to poverjeni član senata trgovinskega sodišča rešuje samostojno predloge na izdajo plačilnih nalogov po predpisih mandatnega, meničnega ali čekovnega postopka (§ 5., odst. IV. gr. p. p.), seveda le v primerih nad 12.000 Din upoštevne vrednosti.

Poedine sodne posle vršita sama zase predsednik zbornega sodišča prve stopnje ali pa predsednik onega senata, ki mu pripada dotična stvar (§ 32. gr. p. p.). Senat sme poveriti poedine sodne posle v pravni stvari enemu svojih članov kot odrejenemu sodniku.¹⁴ Glede predpisov o tem, da poveri senat sodne posle odrejenemu sodniku izven ustne razprave v postopku pred zbornimi sodišči (§ 33. gr. p. p.) po gr. p. p. napram prejšnjemu stanju skoraj ni izprememb.¹⁵

3. Apelacijska sodišča tudi v območju, kjer je doslej veljal avst. civilni pravdni red, ne bodo več poslovala kot sodišča prve stopnje v sindikatnih sporih.¹⁶ Le izjemno utegnejo nastopati, in sicer ne le apelacijsko, temveč tudi kasacijsko sodišče kot sodišča prve stopnje v sporih zbog ničnosti in na tožbe za obnovo (§ 626. gr. p. p.).

(Prip. k. § 3.)

¹ Le izjemno poslujejo apelacijska in kasacijska sodišča kot sodišča prve stopnje, o čemer bo govor še kasneje.

² §§ 541. in 581. gr. p. p. Glej tudi §§ 15., toč. 1. in 29. z. u. r. s.

³ §§ 21., 34., 35., 36., 195., 212., odst. 2. itd. izv. z.

⁴ Do vrednosti 6250 Din: čl. 14., toč. 1. uv. z., a le v področjih apelacijskih sodišč v Ljubljani in v Splitu. Izjemno utegne tu poslovati sodnik poedinec okrožnega sodišča: § 75. gr. p. p. in čl. 23. uv. z.

⁵ N. pr. po § 84. z. o zaščiti industrijske svojine (glej prip. št. 3. k § 2. zgoraj).

⁶ Sodnijski pomočniki (pripravniki, pristavi in sekretarji) smejo nadomeščati le v izjemnih primerih (v pravni pomoči) sodnika poedincea (§§ 66. do 68. z. u. r. s.).

⁷ Vsakoletna razdelitev dela, sestava senatov vobče in posebej za sodne počitnice: §§ 9., 19. in 20. z. u. r. s.

⁸ §§ 73. — 77. z. u. r. s. Za primer, da hoče tožitelj stvar v vrednosti nad 30.000 Din spraviti pred trgovinski, (pomorski) ali rudniški senat, mora že v tožbi izrecno poudariti, da vlaga tožbo pri okrožnem kot trgovinskem, pomorskem, rudarskem sodišču (§ 321., odst. 3. gr. p. p.).

⁹ Besedilo §§ 47., I., 48. gr. p. p. ima v mislih zgolj senate zbornih sodišč in tukaj niti ni citiran § 6. gr. p. p., navzlic temu spadajo v §§ 47. I. in 48. gr. p. p. omenjeni spori pred sodnika poedincea okrožnega ali trgovinskega sodišča, če gre za vrednosti od 12.000 do 30.000 Din. Nekaj podobnega utegne veljati tudi glede sporov, ki se vlagajo po § 3. zak. z.

dne 5. marca 1869. drž. z. 27. (čl. 14., toč. 2. uv. z.) Goršič kom. k čl. 14., toč. 2. uv. z. in k §§ 47. ter 48. gr. p. p. Verona-Zuglia kom.: Prip. 2. k § 6. gr. p. p.

¹⁰ Glede kumulacije več tožba — zahtevkov — in vpliva posamičnih ali skupne vrednosti na sestavo sodišča bo govor še kasneje.

¹¹ Tak ugovor je prav za prav le ugovor zoper neko prorogabilno stvarno pristojnost, le da tu ne velja glede vložitve strogo pravilo § 335. gr. p. p., temveč zadošča ugovarjanje takoj ob pričetku ustne razprave, a pred početkom razpravljanja o stvari.

¹² Tožbe, ki pomenijo glavno intervencijo in tožbe zastopnikov na plačilo stroškov ali nagrade (§§ 117. gr. p. p. in 29., 32. z. advok.).

¹³ V teh sporih ni potreba, da bi bile stranke zastopane po advokatih. Sodnik poedinec sme izdajati v teh sporih tudi plačilna povelja v opominjevalnem postopku (čl. 14., toč. 1. uv. z.). (§ 128 gr. p. p. — G. kom. str. 442.)

¹⁴ § 26. z. u. r. s. in § 32. gr. p. p. Posamezne primere po gr. p. p., ki gredo sem, navaja Goršič kom. k §§ 5. in 6. ter k 32., 36. gr. p. p. str. 274., 306.

¹⁵ O odrejenem sreskem sodniku je bil že zgoraj govor. Glej tudi §§ 22., 68., 87. z. u. r. s. o tem, da se utegnejo v posebnih primerih funkcije odrejenega sodnika poveriti tudi pomožnim sodnikom in celo članom sodne pisarnice. Glede odločb odrejenih sodnikov in njih preizkusa: § 610. gr. p. p. (§ 516. av. c. pr. r.).

¹⁶ Av. z dne 15. junija 1872. drž. z. 112. je razveljavljen po čl. 2. uv. z. Manjkajo predpisi o sindikatnem postopku §§ 600. do 602. av. c. pr. r., glej tudi čl. 25. z. s. r. s. v obliki po čl. 47. uv. z. ter §§ 46., toč. 4. in 76. gr. p. p.

§ 4. Sodišča druge stopnje in kasacijsko sodišče.

Sodišča druge stopnje, ki odločajo o pravnih sredstvih zoper odločbe sodišč prve stopnje, so okrožna in apelacijska sodišča.

1. Okrožna sodišča odločajo o prizivih in rekurzih zoper odločbe sreskih sodišč v običnih senatih treh sodnikov. Tudi tukaj nastopajo trgovinski, pomorski (§ 29. z. u. r. s.) ali rudniški (§ 15., odst. 1. z. u. r. s.) senati, kadar je odločilo sresko sodišče v izvrševanju trgovinske ali pomorske, odnosno rudniške sodne oblasti.¹ Kjer je poleg okrožnega sodišča posebno trgovinsko sodišče,² nastopa to kot sodišče druge stopnje v postopku o pravnih sredstvih zoper odločbe sreskega sodišča v pravkar omenjenih pravnih stvareh.

2. Apelacijska sodišča kot sodišča druge stopnje odločajo o pravnih sredstvih zoper odločbe okrožnih in trgovinskih sodišč kot sodišč prve stopnje. Pri apelacijskih sodiščih posluje v grajsko pravnih stvareh senat petih sodnikov.

a kadar gre za sodbe ali druge odločbe sodišč prve stopnje, ki jih je tamkaj izrekel sodnik poedinec, nastopajo senati treh sodnikov (§§ 34., 36., 37. in 9., 20. z. u. r. s.). Apelacijsko sodišče odloča o nesoglasjih med zaprošenim in prosečim sodiščem v stvareh vzajemne pravne pomoči (§ 38. gr. p. p.). Apelacijsko sodišče vrši tudi še druge važne naloge v stvareh nadzora ter sodne uprave.³

Kasacijsko sodišče odločuje v raznih vprašanjih glede pravnih sredstev zoper odločbe, ki jih izreko na drugi stopnji v grajsko pravnih stvareh okrožna ali pa apelacijska sodišča. Vršiti pa sodno oblast kasacijsko sodišče redoma v senatih petih sodnikov, od katerih eden predseduje.

Velja povedati že na tem mestu, da ni dopustna revizija na kasacijsko sodišče zoper sodbo prizivnega sodišča, s katero je bila potrjena sodba prvostopnega sodišča, to pa le tedaj, če ne presega vrednost spornega predmeta, o katerem je odločilo prizivno sodišče, 5000 Din.⁵ Odločbe prizivnih sodišč v bagatelnih stvareh ni moči dalje pobijati.

Kasacijsko sodišče odločuje v raznih vprašanjih glede pristojnosti sodišč, kjer ima pravico do delegacije ter rešuje tudi kompetenčne spore med sodišči,⁶ o čemer bo še govor. V § 9. gr. p. p.⁷ so naštet primeri, kjer apelacijsko in kasacijsko sodišče odločata izven senata po sporazumu referenta s predsednikom senata.

Kjer je bilo apelacijsko sodišče izjemoma sodišče prve stopnje (§ 626. gr. p. p.), tamkaj nastopa kasacijsko sodišče kot sodišče druge stopnje.⁸

(Prip. k § 4.)

¹ Sestava trgovinskih in rudniških senatov glej zgoraj § 3 te razprave. Odločbe sreskih sodišč morajo imeti v teh primerih dodatek po § 541 gr. p. p. (§ 581 gr. p. p.)

² V Beogradu in v Zagrebu: § 27 z. u. r. s.

³ Goršič kom. k § 7 gr. p. p. str. 277, 278, (čl. 9. in 28. z. s. r. s.; § 13. z. advok.) Z. o sedežih ap. sod. z dne 24. dec. 1932. Sl. Nov. 28. dec. 1932 št. 302/CXIII.

⁴ Čl. 46. uv. z. (čl. IX. k av. j. n. Kre-šk. str. 34.), § 103 z. u. r. s.

⁵ Po § 596 odst. 4. gr. p. p. je sicer tudi v nekaterih teh stvari dopustna revizija. Glede revizijskih rekurzov velja § 613 gr. p. p.

⁶ §§ 25, 27, 28, 40 odst. 2. 42, 64 z. stav. gr. p. p. in §§ 48 odst. 1 ter 104 z. u. r. s. Glej tudi § 2 toč. 2. nov. z dne 27. dec. 1932. k. uv. z.

⁷ Avstr. zak. z dne 24. febr. 1907. drž. z. št. 41.

⁸ Izven področja po gr. p. p. posluje kas. sodišče kot disciplinsko sodišče po čl. 28 odst. 2. in 37. z. s. r. s.

§ 5. Odločanje v senatih.

Odločanje v senatih se izvršuje redoma v nejavnih sejah, kjer sledi posvetovanju glasovanje (§§ 10 do 13 gr. p. p.).¹ Če ni treba poprejšnjega posvetovanja, se vrši odločanje z glasovanjem tudi (na tiho) kar med javnim zasedanjem, seveda obično le tedaj, če soglašajo vsi člani senata.² Po stopnji mlažši sodniki glasujejo pred starejšimi in končno odda svoj glas predsednik. Ta predpis ima svoj pomen tedaj, če posluje eden senatnih članov kot poročevalec, le glede glasovanja v senatih petorice. Poročevalec namreč odda svoj glas pred vsemi.³ Častni sodniki glasujejo takoj za poročevalcem, kjer pa poročevalca ni, pred drugimi sodniki.

Če se razdele glasovi na dvojje ali več mnenj, kadar gre za odločitve o vsotah ali količinah,⁴ se postopa na sličen način, kakor smo postopali pri nas doslej.

Posamezni član senata je vezan na svoj oddani glas šele tedaj, ko je ugotovil predsednik senata posledek glasovanja, sme pa še odstopiti po tem trenutku od svojega vota, ako na to pristane večina senata. (§ 512 gr. p. p.).

(Prip. k § 5.)

¹ To so zgolj okvirni predpisi za primere po §§ 5, 7, 8, gr. p. p. iz treh ali petih sodnikov sestavljenih senatov. O senatih z več člani govore §§ 28, 37, 38, 51 z. u. r. s. Podrobna obrazložba je pridržana novemu poelovniku. §§ 116 do 122 in 281 posl. ur.

² Načelo neposrednosti v nejavnih sejah je poudarjeno v §§ 508, 571 toč. 2, pa tudi v §§ 58, 59 gr. p. p.

³ Poročevalec: §§ 350 (345, 346), 509, 511, 567, 580, 607. gr. p. p.

⁴ Prip. § 12. av. j. n., toda §§ 77, 78 našega kaz. post.

§ 6. Izključitev in odklonitev sodnikov.

1. Nove določbe v §§ 15 do 23 gr. p. p. (§§ 19—27 av. j. n.) se razločujejo v marsičem od dosedanjih, zlasti že v zakonito določenih primerih izključitve, ki so naštetih v 15 toč. 1 do 8. gr. p. p. Pri tem je treba opozoriti, da so vobče razlogi za izključitev sodnikov širji kakor dosedANJI. Po § 15 toč. 5. gr. p. p. je sodnik izključen v stvareh, v katerih je ena stranka sodniku krstni boter ali če je sodnik krstni boter otrokom pravnne stranke ali če je to razmerje med stranko in sodnikovim otrokom. Iz tega bi sledilo, da ni izključen sodnik, ki je krstni boter stranke.¹ Izključen je dalje ne le oni sodnik nižjega sodišča ali razsodišča, ki je tamkaj izrekel odločbo, marveč tudi vsak, ki je sicer oddal v isti sporni stvari že svoje mnenje (§ 15 toč. 7. gr. p. p.)

Ne zadošča pa, da je pravno mnenje bilo oddano v drugem, četudi povsem sličnem primeru. Kadar pa je višje sodišče razveljavilo odločbo in vrnilo stvar spodnji stopnji v ponovno razpravo in presojo, smejo prav isti sodniki, ki so izrekli poslej razveljavljeno odločbo, zopet razpravljati in soditi.²

Izključen je še vsak sodnik v stvareh, v katerih je pravdni pooblaščenec oseba, s katero je sodnik v krvnem sorodstvu v premi črti do kateregakoli kolena ali v svaštvu do drugega kolena. Sodnik pa ni izključen, čeprav je nastopal v isti stvari kot priča (§ 451 odst. 1. gr. p. p.). Taka okolnost pa utegne utemeljevati odklonitev.

Sodnik mora naznaniti starejšini sodišča razlog, ki ga izključuje v dotični stvari od sodniškega poslovanja in zahtevati nadomestitev z drugim sodnikom, čeprav ga stranka ne bi hotela niti odkloniti. Prav tako mora ravnati starejšina sodišča, ki obvesti o tem svojega namestnika ali pa starejšino neposredno višjega sodišča.³ Mogoče se razlog o izključitvi utrdi šele med ustno razpravo na prvi stopnji. Tedaj je na novo razpravljati po zamenj izključenega sodnika po § 508 odst. 2. gr. p. p.⁴

2. Odklonitev (§§ 17 do 23 gr. p. p.) sodišča ali sodnika in cel postopek, kakor se razvije po stavljenem odklonilnem predlogu, sta urejena bistveno kakor doslej. Odločitev o takem predlogu pa sploh ni potrebna, ako postavi namestnika kar starejšina na izjavo in na priznanje dotičnega odklonjenega sodnika o resničnem obstoju uveljavljenega razloga za odklonitev. Če se pa uveri odklonjeni sodnik o nameri, da se zavlačuje postopek ali da se naj ovrže stalni razpored poslov, tedaj zavrne kar sam odklonitev in še ob sodi dotičnega predlagatelja na denarno kazen (§ 268 gr. p. p.)

3. Predpisi o izključitvi in o odklonitvi se nanašajo, kakor doslej, tudi na zapisnikarje in na osebje sodne pisarnice. O odklonitvi izvedencev govore §§ 451, 452 gr. p. p.

Po § 27 gr. p. p. odredi višje sodišče na naznanilo sodišča, zadržanega iz razlogov §§ 15, 17 gr. p. p., katero sodišče naj nastopi v dotični stvari.⁵

(Pri p. k § 6.)

¹ Pač pa je moči tega sodnika odkloniti.

² Pri postavitvah v prejšnji stan, obnovitvi spora ali v pravdi na tožbo radi ničnosti veljajo v obče ista načela, pač pa je izrečena tukaj izjema po § 637 odst. 2. gr. p. p. (§§ 623 toč. 1. in 624 toč. 3. gr. p. p.).

³ Te predpise vsebuje av. z. o organizaciji sodišč (§ 22). Postopek, v katerem deluje izključen sodnik, je ničen (§ 571 toč. 1. gr. p. p.).

Na to ničnost mora sodišče uradoma gledati do pravnomočnosti sodbe, a se utegne sodba še potem pobijati z ničnostno tožbo (§ 623 toč. 1. gr. p. p.), čeprav je opustila stranka v tem pogledu na prvi stopnji vsak ugovor. §§ 183, 184 odst. 1. in 2. (107 odst. 3.) posl. ur.

⁴ Na morda že izrečene vmesne ali delne sodbe je pa tudi še kasneje sodišče vezano (§ 512 gr. p. p.) in postanejo pravnomočne, če niso bile pobijane ali ni bilo ugodeno dotičnemu pravnemu sredstvu.

⁵ Prim. §§ 571 toč. 1. in 2., 572 in 588 gr. p. p.

§ 7. O pristojnosti vobče in o delegaciji.

1. Bilo bi pravzaprav v primerih § 30 gr. p. p. govoriti le o krajevnih omejitvah izvrševanja sodne oblasti. Vsako sodišče opravlja službene posle v mejah svojega območja in le, če bi bilo vsako odlaganje nevarno, ali če bi se moral službeni posel opraviti na meji sodnega območja, je upravičeno vsako sodišče, da na ozemlju naše države prestopi meje svojega območja, a mora o tem obvestiti takoj sodišče, v čigar območju je opravilo sodne posle (§§ 30, 31 gr. p. p.). Le izjemoma se da govoriti o pristojnosti glede inozemcev, ki ne prebivajo v mejah naše države, o čemer bo še pozneje govor. Glede na grajansko-pravdni postopnik je šteti kot inozemce vse osebe, ki nimajo državljanstva kraljevine Jugoslavije.¹ Paziti je tudi na izdeželne osebe, glede katerih velja, da se sodna oblast naših sodišč razprošira tudi na one osebe, ki uživajo po načelih mednarodnega prava pravice izdeželnosti (čl. 9 in 19 odst. 2. in 3. uv. z.), a le toliko, če in kolikor se ne podvržejo našim sodiščem. Dalje nastopajo naša sodišča tudi tamkaj, kjer se nanaša pravna stvar na nepremičnine izdeželnih oseb, ki so v naši državi ali na njih stvarne pravice na nepremičninah drugih oseb, ki so v naši državi.² Sodna oblast domačih sodišč po propisih §§ 1 do 101 gr. p. p. se izvršuje tudi v onih grajanskih pravnih stvareh, ki spadajo po meddržavnih dogovorih ali že po načelih mednarodnega prava pod našo jurisdikcijo.³

2. Za primer, da mora sicer nastopiti v sporni grajanski pravni stvari stvarno pristojno domače sodišče, a po grajansko-pravdnem postopniku ni pogojev ali možnosti za ugotovitev krajevno pristojnega sodišča, tedaj odredi na strankin predlog kasacijsko sodišče, katero sodišče naj bo krajevno pristojno (§§ 25, 64, 98 odst. 1. gr. p. p.).

Kakor doslej, bodo tudi v bodoče veljala pravila o možnosti delegacije drugega sodišča mesto pristojnega iz razlogov umestnosti.⁴

(Pril. k § 7.)

¹ Čl. 21 uv. z., a čl. IX, X in XXIX uv. z. k av. c. pr. r. (Kre. šk. str. 33 nasl.) Z. o državljanstvu z dne 21. septembra 1928. Sl. Nov. z dne 1. nov. 1928. št. 254/LXXXIV.

² § 81 gr. p. p., glej tudi čl. 19. odst. 2. uv. z., §§ 313 gr. p. p., 31 izv. z.

³ Čl. 19. odst. 1. uv. z. Prim. zlasti čl. 42 mednarodne konvencije glede prevoza blaga in potnikov z dne 23. okt. 1924. Sl. Nov. 28. sept. 1928. št. 226/LXXIV. Goršič kom. str. 84, 85 in 257.

⁴ O nujni delegaciji po § 27 gr. p. p. smo že govorili v § 6. toč. 3. te razprave. Glede pomena kasacijskega sodišča in njegovih oddelkov glej čl. 46 odst. 1. toč. 3 uv. z.

§ 8. Preskus pristojnosti.

1. Kakor doslej je treba razločevati med stvarno in krajevno pristojnostjo, o kateri govorimo tudi kot o pod-sodnosti. Za presojo, ali je pozvano sodišče pristojno, so odločilne navedbe v tožbi; vsako sodišče, na katerem je bila tožba vložena, oceni na podlagi tožiteljevih navedb, ali je pristojno. Če se sodišče ne smatra kot pristojno, uradoma zavrne tožbo (§§ 325 odst. II., 536 gr. p. p.; § 232 av. c. pr. r.). Velja pa (§ 26 gr. p. p.), da obdrži sodišče svojo pristojnost, ki je bilo pristojno ob vloženi tožbi; ta pristojnost traja naprej do konca dotične pravde, najsi se pozneje med pravdo (§ 327 gr. p. p.: § 232 av. c. pr. r.) spremene v tem pogledu ob vloženi tožbi obstoječe okoliščini, ki so bile odločilne za določitev pristojnosti. Opozoriti je treba na to, da pojmujejo določbe čl. 36 do 42 uv. z. tekočo pravdo v drugačnem smislu kakor jo razlaga § 327 gr. p. p.¹ Za pravne spore, ki že teko ob dnevu, ko postane obvezen novi graj. pravdni postopnik in ki se morajo izvesti po dosedanjih predpisih, ostanejo tudi pristojna prav ista sodišča, kamor so spadale one pravde po prejšnjih predpisih. To pravilo pa velja tudi glede pristojnosti na drugi in tretji stopnji (čl. 36 uv. z.). Pri tistih pravnih sporih, ki se morajo dovršiti ali glede na predpise čl. 36 odst. 2. in 3. ter čl. 37 uv. z.² ali glede na sporazum strank³ po pravilih novega civilnega pravnega postopnika, se spremeni pristojnost le tedaj, če doslej pristojno sodišče po novih določbah ni več stvarno pristojno. Vse pravde, ki se morajo izvesti po gr. p. p., mora rešiti tisto sodišče, ki je po določbah §§ 44 do 48 gr. p. p. zanje stvarno pristojno.

2. Novi zakon v svojem § 40 gr. p. p.⁴ razlikuje med absolutno nepristojnostjo, kadar je pravna stvar vobče od-vzeta sodni presoji, in med nedopustnostjo redne pravdne

poti, če ne sme razsojati redno sodišče radi pristojnosti izrednega sodišča ali upravnega oblastva ali pa radi tega, ker je obvezen nesporni postopek. Tu se zavrača tožba s sklepom v vsakem stadiju pravde, a ko je pravnomočno končana, utegne izreči kasacijsko sodišče, da je izvedeni sodni postopek ničen. Sicer sme pravdno sodišče postopati tako, kakor je opisano uvodoma zgoraj, po odredbi naroka za razpravo v teku nadaljnje pravde le še v primerih takozvane neprorogabilne pristojnosti, drugače (§ 101 gr. p. p.) pa le tedaj, kadar je toženec pravočasno ugovarjal pristojnosti.⁵

3. Važni so predpisi § 41 gr. p. p. o možnosti pobijanja odločb ali sodb prve stopnje glede izreka o stvarni pristojnosti. Po § 41 II. gr. p. p.⁶ ni dopustno, izpodbijati odločbe ali sodbe zbornega sodišča prve stopnje, češ, da je pristojno za to pravno stvar drugo zborni ali sresko sodišče, če je odločilo dotično zborni sodišče prve stopnje, da je stvarno pristojno ali če je razsodilo stvar po razpravljanju z obema strankama, čeprav v istini ni bilo stvarno pristojno. V slednjem primeru je pač še mišljeno, da ni ugovarjal pristojnosti toženi, torej gornja določba ne prihaja v poštev, če je zborni sodišče prve stopnje pogrešno zamudilo odločiti o ugovarjani nepristojnosti. Pri sodbah zbog zamude po §§ 492 in 494 gr. p. p. sme pa toženec še vedno pobijati pristojnost.⁷ Ostale bodo v veljavi (§ 41 III. gr. p. p.) določbe o pravnomočno izrečeni stvarni nepristojnosti in o tem, da je zborni sodišče prve stopnje začasno vezano na izrek sreskega sodišča o stvarni nepristojnosti glede na vrednost spornega predmeta (§ 46 av. j. n.). Izven gornjih primerov gledajo sodišča v celotnem poteku pravde na takozvano neprorogabilno pristojnost.⁸

4. Sodišče v grajanskem pravdnem postopku zaradi spoznane nepristojnosti redoma zavrne tožbo (§§ 41, 325 gr. p. p.). Izjemoma jo pa odkáže po § 357 gr. p. p. (§ 261 av. c. pr. r.) pristojnemu sodišču, če je to tožitelj predlagal o priliki razprave o ugovoru zoper pristojnost, dalje ako se zborni sodišče prve stopnje smatra za nepristojno zgolj glede na vrednost pravdnega predmeta (§ 55 gr. p. p. in § 60 av. j. n.). Izvrši se odkaz pristojnemu prizivnemu ali pa drugemu prvostopnemu sodišču, kadar se utrdi nepristojnost šele v prizivnem postopku (§§ 568 toč. I, 570 gr. p. p.). Odstopanje se izvršuje tudi med senati istega zbornega sodišča.⁹ Pravilno utegne biti naziranje, da sme predlagati tožitelj že v tožbi za primer izrečene nepristojnosti, da naj se odkáže tožba po §§ 357 gr. p. p. pristojnemu sodišču. Odkaz

stvari drugemu sodišču se izvrši na predlog ali uradoma tudi po določbah čl. 36 do 42 uv. z.

5. Določbe o nastalih pozitivnih in negativnih sporih glede pristojnosti med sodišči (§ 42 gr. p. p.) ter o sličnih konfliktih med domačimi in tujimi sodišči ali oblastmi (§ 43 gr. p. p.) se ne razlikujejo bistveno od dosedanjih. Slične spore o pristojnosti med sodišči in upravnimi oblastmi, dalje med rednimi in izrednimi sodišči¹⁰ rešuje kassijsko sodišče.¹¹

Pozitivni in še bolj negativni spori o pristojnosti med sodišči se ne utegnejo prepogosto pojavljati že glede na predpise §§ 238, 335 gr. p. p., po katerih mora gledati sodišče uradoma v vsakem položaju pravde na mogoče druge obstoječo litispendencijo, dalje pa bo take spore preprečevala tudi določba § 41 III. gr. p. p., po kateri so na pravnomočno odločbo o pristojnosti vsake vrste vezana vsa sodišča, ki dobe pozneje stvar v odločitev. Povsem tem se utegne poroditi tak spor o pristojnosti, kadar je dvoje različnih sodišč utrdilo pravnomočno v isti stvari svojo pristojnost ali pa pravnomočno zavrnilo po vsebini isto tožbo zaradi dozdevne nepristojnosti.

(Pril. k § 8.)

¹ Čl. XIX. in XX. uv. z. k av. j. n. in čl. XLVIII—XLIX uv. z. k av. c. pr. r. Prim. Dr. R. Sajovic: »Časovna veljava grajskega pravnega postopnika« »Sl. Pravitnik« št. 1—2/1933. Po § 327 gr. p. p. je odločilna vročitev tožbe tožencu, po čl. 36 odst. 1. uv. z. pa ni uporabljati predpisov novega grajskega pravnega postopnika v tistih pravitdah, kjer je bil na dan, ko je postal obvezen ta zakon, že vložen odgovor na tožbo.

² V mandatnem meničnem postopku, v sporih iz rabokupnih pogoddb in tudi v opominjevalnem postopku.

³ Čl. 38 uv. z. Sedaj stvarno pristojnemu sodišču se odstopi stvar po čl. 38 uv. z. na predlog.

⁴ § 42 av. j. n. Četrti odstavek tega paragrafa v § 40 gr. p. p. ni privzet, sicer je pa slednja določba z gorenjimi razločki skoraj soglasna § 42 odst. 1.—3. av. j. n. Goršič kom. str. 316—320.

⁵ §§ 335, 356, 537 gr. p. p. = §§ 240, 261 in 441 av. c. pr. r. Zoper sestavo sodišča sme toženi ugovarjati po § 6 odst. 4. gr. p. p. še pri ustni sporni razpravi, a pred razpravljanjem o glavni stvari.

⁶ Prim. § 45 odst. 1. av. j. n., ki je ožji po besedilu in pomenu. Prevzet pa ni v novi zakon § 45 odst. 2. av. j. n., ker zaradi drugačne ureditve rednih sodišč ne bi imel smisla.

⁷ Ničnost po § 571 toč. 3 gr. p. p. Glej tolmačenje dr. R. Sajovica (»Časovne veljave ...«) »Sl. Pravitnik« št. 1 in 2 1933. o pomenu § 41 II. gr. p. p., ki je že glede na § 495 gr. p. p. povsem pravilno.

Glej čl. 5. odst. 2. uv. z. in § 24. z. 27. novembra 1896 drž. z. št. 218 (o obrtnih sodiščih).

⁸ §§ 355 odst. 2., 565 toč. 5 (571 toč. 3.), 588, 597 toč. 1., 598, 604 odst. 3., 608 odst. 2. gr. p. p.

⁹ §§ 41 zad. odst. gr. p. p., 57 in 58 z u. r. s. V §§ 357, 55 in 570 gr. p. p. govori izvirni tekst o »sprovajdanju« v § 568 odst. 1. gr. p. p. pa o »upučivanju« pravnih spisov, v slovenskem prevodu je rabljen v obče izraz »odkazati« in le § 55 gr. p. p. »odpremiti«.

¹⁰ To so zlasti upravna, duhovna in šerijatska sodišča (glej pripombe št. 2 do 6 k § 2 te razprave).

¹¹ §§ 48 odst. 1. in 104 z. u. r. s. Glej tudi § 2 toč. 2 nov. z. dne 27. dec. 1932. k. uv. z.

§ 9. Prorogacija.

1. Po § 104 av. j. n. se smejo stranke izrečno sporazumeti, da bodi pristojno določeno sodišče (ali več določenih sodišč) prve stopnje. Tak sporazum sme biti po dosedanjem pravu tudi usten, a je potreben le listinski dokaz o tem v tožbi, to se pravi pismeni dokaz, da je toženi pristal na pristojnost drugega sodišča mesto sicer pristojnega sodišča glede na določni spor ali neko vrsto sporov. Sedaj pa mora biti tak s p o r a z u m pismen, torej treba p o d p i s o v o b e h s t r a n k (§ 101 gr. p. p.). Izjemo tega pravila vsebuje določba § 85 gr. p. p., kjer se mora (po odst. 1.) sporazum glede kraja izpolnitve pogodbe z listino dokazati in je po odstavku drugem te določbe zadosten le podpis naročilca blaga o kraju plačila in o pristanku na pristojnost sodišča za dotični kraj. Prorogacija se pa ne izvrši zgolj po pismenem sporazumu, temveč tudi t i h o m a, kadar v sicer dopustnih primerih prorogacije toženec zamudi, da bi pravočasno ugovarjal pristojnosti pozvanega sodišča in se poda v razpravljanje.¹ Sicer se morejo stranke zediniti ali pismeno, ali pa tudi tihoma na pravkar opisani način, da jim sodi sodnik poedinec mesto senata zbornega sodišča (§ 6 odst. 4. gr. p. p.). Ni pa dopustna prorogacija višjega sodišča in sicer tudi ne za postopek o pravnem sredstvu. Drugače pa je, kadar predlagata stranki sporazumno, da naj razpravlja in razsodi kar prizivno sodišče, mesto da bi stvar vrnilo prvi stopnji v ponovno razpravo ter razsojo (§ 590 odst. 3. gr. p. p.). Podoben je v § 541 gr. p. p. mišljen sporazum, da naj sresko sodišče, vršeče sodno oblast v trgovinski, rudniški ali pomorski stvari izrazi to okolnost v sodbi. Dovoljen je tudi sporazum, da naj na prizivni stopnji odloči senat trojice mesto senata petorice ali da naj sresko sodišče postopa po §§ 543—547 gr. p. p. (bagatelno).² Po čl. 36 uv. z. je mo-

goč sporazum strank glede postopka samega ali glede stvarne pristojnosti.

Pismeni sporazum mora točno označiti navedeno sodišče kot izključno pristojno; če v tem oziru ni jasnosti, velja elektivno vendarle tudi sicer po zakonu določena pristojnost. Mogoče je pa tudi, da se v pismenem sporazumu zedinita stranki o tem, da bodi izmed elektivno pristojnih sodišč le eno izključno pristojno.

2. Glede možnosti prorogacije v posameznih primerih velja predvsem, da ni mogoče pred redna sodišča spravljati sporov, ki že po zakonu spadajo pred izredna sodišča ali pred upravná oblastva.

O stvarni pristojnosti ni dopusten sporazum na prorogacijo, kolikor gre za pravde, za katere so pristojna sreska sodišča in ki se ne dajo spraviti pred okrožna sodišča. A tudi ni moči pred sreska sodišča spravljati pravn, ki jih morajo reševati zborna sodišča prve stopnje ne glede na vrednost sporne stvari.³ Temu nasprotno so pa ostali primeri stvarne pristojnosti večinoma prorogabilne narave. Tako je mogoče spraviti pred sreska sodišča vse spore, ki po svoji vrednosti spadajo pred zborna sodišča prve stopnje. Dalje je mogoče, da vsled prorogacije sodi redni senat okrožnega sodišča o stvareh, ki bi sicer spadale pred trgovinski, pomorski ali rudniški senat. Obratno pa ni mogoče sporov, mišljenih v § 46 gr. p. p. sporazumno nakloniti enemu pravkar imenovanih senatov.

Kar se tiče krajeвне pristojnosti (podsodnosti) je ta redno⁴ prorogabilne narave, najsi ne gre za tako občno podsodnost, temveč za elektivno ali celo za izključno⁵ podsodnost.

(Prip. k § 9.)

¹ §§ 335, 537 gr. p. p. Prim. tudi § 6 odst. 4. gr. p. p.

² Prim. še čl. 19. odst. 2. in 20. uv. z. Sicer pravi § 543 odst. 2. gr. p. glede bagatelnega postopka, da v pravih radi stvarnih pravic na nepremičninah ni uporaben.

³ §§ 44, 46 odst. 2., 47. II., 48 gr. p. p., dalje čl. 5. odst. 1. toč. 2. in 3., 14 toč. 2. uv. z.; § 21. zak. z dne 4. aprila 1930. Sl. Nov. 11, aprila 1930. št. 83/XXXII (Z. o nelojalni konkurenci).

⁴ Izjeme veljajo za spore po § 75 gr. p. p., razun če je dotični sodnik sam sospornik in pa po §§ 123, 125, 174, 185 steč. z. in čl. 4. toč. 14. uv. z., dalje glede sporov po §§ 626, 692 gr. p. p. Prepoved vsake prorogacije po §§ 83a in b av. j. n. ne velja več (§ 82 gr. p. p.) pač pa še po § 6 zak. 27. aprila 1896 drž. z. št. 70 (z. glede poslov na obroke) glede na čl. 20 uv. z.

⁵ Občna podsodnost: §§ 73 do 82 gr. p. p.; elektivna in izključna: §§ 83 do 100 gr. p. p. Vprav označba »izključne« podsodnosti zavaja k napačnemu naziranju, da ni dopustna pri teh podsodnostih prorogacija.

(Konec prih.)

Stoletnica splošne kodifikacije ruskega prava.

E. Spektorski.

Dostojevskij je trdil, da zahodna Evropa bolje pozna luno kakor Rusijo. Rusijo resnično rajši sodijo kot proučujejo. *Rossica non leguntur*. Ne le občinstvo, marveč tudi znanstveniki v zahodni Evropi se često zadovoljujejo z miti o Rusiji, namestu da bi jo poznali. Zlasti popularna sta dva mita. Prvi je negativen in odklanjajoč, to je mit o carski Rusiji; drugi je pozitiven in blagohoten, to je mit o Sovjetski Rusiji. Ta dva mita zadevata tudi rusko pravo.

Pravna kultura je v Rusiji eksistirala od najstarejših časov. Po mnenju Rambauda ni ruski juridični spomenik iz prve polovice XI. stoletja — »Ruska pravda« — prav nič zaostajal za tedanjim zahodnoevropskim pravom. V nekaterih pogledih, na primer v vprašanju o imovinskem položaju ženske, je rusko pravo zelo prehitelo zahodno-evropsko zakonodajo. V drugih pogledih je preživelo faze, ki so podobne razvoju zahodnega prava. Tako pozna, kakor je na primer pokazal profesor Taranovski, zgodovina ruskega javnega prava dobe prvobitne ljudske države (*Volksstaat*), fevdalne monarhije (*monarchie seigneuriale*), stanovske monarhije (*Ständestaat*), birokratične monarhije (*Beamtenstaat*) in naposled ustavne monarhije.

Rusija je imela izredne juriste, na primer Speranskega, tega ruskega Portalisa in Savignyja, Nevolina, Čičerina, misleca z edinstveno širokim filozofskim, zgodovinskim, socijološkim in naravoslovnim obzorjem, Gradovskega — tega ruskega Benjamina Constanta, Korkunova — prehodnika Duguitovega in tudi njegove socijalne teorije prava, Bloka, ki je prehitel veliko najnovejših metodoloških nauk, Maksima Kovalevskega, ki si je stekel zasluge za primerjalno pravoznanstvo, Novgorodceva, ki je kot eden izmed prvih začel govoriti o preporodu naravnega prava, kriminalista Taganceva, Fojnickega in Driela, ki so zastopali klasično, socijološko in antropološko smer v kazenskopravni